

Βιβλιοπαρουσίαση: Η γεωγραφία ως καθοριστικός παράγοντας της πολιτικής

**Βασίλης Μούτσουλου
Πρέσβης ε.π.**

Στο βιβλίο του Πρέσβη Δρ. Γεωργίου Πουκαμισά «Γεωπολιτικά Διλήμματα της Ελλάδος στις αρχές του 20^{ου} αιώνα», η Γεωγραφία, η Πολιτική και η Ιστορία συναντώνται και εξετάζονται υπό τον μεγεθυντικό φακό που προσφέρουν τα εκατό χρόνια που πέρασαν από τότε. Ο συγγραφέας, πατριώτης Έλληνας, μελετάει τα γεγονότα αντικειμενικά, πιστός στην προτροπή του εθνικού ποιητή, αναζητώντας την ιστορική αλήθεια και τη γεωγραφική πραγματικότητα χωρίς να περνάει τις διαπιστώσεις του μέσα από παραμορφωτικά πρίσματα. Ωστόσο παραδέχεται ότι ουδεμία επιστημονική δραστηριότητα στον τομέα των πολιτικών επιστημών μπορεί να είναι εντελώς απαλλαγμένη από αξιακές αντιλήψεις και σκοπιμότητες. Αναφέρει ότι η γεωπολιτική ως επιστημονική έννοια γεννήθηκε το τέλος του 19^{ου} αιώνα αλλά ακολούθως καταγράφει γεγονότα που καταδεικνύουν πως η γεωπολιτική σκέψη επικρατούσε στις πολιτικές αποφάσεις των ισχυρών από την εποχή της γέννησης της ιστορίας. Υπογραμμίζει ότι η γεωγραφική συνάρτηση της γεωπολιτικής είναι καίρια για την εξέταση της κατανομής της ισχύος. Αναλύει τις κλασσικές θεωρίες της γεωπολιτικής εντάσσοντας τις στα καθ' ημάς. Επισημαίνει τη σημασία των θαλασσών και της γεωγραφικής θέσης της Ελλάδος στην ανέλιξη της νοοτροπίας των Ελλήνων.

Στο δεύτερο κεφάλαιο ο συγγραφέας ερμηνεύει τα γεγονότα που προηγήθηκαν του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου μέχρι τις συνθήκες ειρήνης που επανασχεδίασαν τον διεθνή χάρτη και την προσπάθεια δημιουργίας μιας παγκόσμιας τάξης μέσω της Κοινωνίας των Εθνών. Αναφέρεται στην γεωπολιτική πτυχή της αποικιοκρατίας, η οποία κατά την άποψη του συγγραφέα θεμελιώνεται πάνω στη θεωρία ισχύος. Την περίοδο 1897-1909 η Ελλάδα ακολουθεί πολιτική «αψόγου στάσεως» έναντι της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Ωστόσο πάντα βαραίνει η ιδέα για την απελευθέρωση εδαφών που κατοικούνται από Έλληνες. Τελικά η Ελλάδα, αν και αργά, αποφασίζει να συμπορευτεί με τα άλλα χριστιανικά κράτη εναντίον των Τούρκων. Ορθή η παρατήρηση του συγγραφέα ότι τις παραμονές του Μεγάλου Πολέμου, το τελευταίο που επιθυμούσαν στο Βερολίνο ήταν να έχουν απέναντι τους το Λονδίνο. Η περιοχή του εναύσματος, τα Βαλκάνια, βρίσκονται σε κατάσταση ρευστότητας. Εξιστορείται με κριτική ματιά η εμπλοκή των ΗΠΑ στον πόλεμο. Καθόσον αφορά την Ελλάδα, ο συγγραφέας υπογραμμίζει ότι τα κριτήρια της επιλογής της υπέρ της Entente ήταν γεωπολιτικά, επειδή η πολιτική ουδετερότητας θα απέβαινε υπέρ των Οθωμανών. Ο συγγραφέας παρατηρεί ότι η μικρασιατική εμπλοκή της Ελλάδας δεν ήταν πρωτογενής επιλογή της χώρας. Αναλύει διεξοδικά τα στοιχεία που καθόρισαν την πολιτική του Βενιζέλου και τους

προβληματισμούς της εποχής. Καταλήγει με τη Συνθήκη της Λοζάνης, την τελευταία των Συνθηκών του Α΄ Π.Π.

Στο τρίτο κεφάλαιο, ο συγγραφέας διαπραγματεύεται το καθεστώς των Στενών, παραθέτοντας τις σκέψεις του για τη σημερινή κατάσταση. Προτείνει μια σειρά πολιτικών για το «Μέγα της θαλάσσης κράτος», για την ενίσχυση του πολεμικού ναυτικού, της ναυτιλίας, της αλιείας και των λιμένων μας. Εντάσσει στην γεωπολιτική παράμετρο την αναζήτηση τήρησης της UNCLOS από τους θαλάσσιους γείτονες μας και την ανάπτυξη της συνεργασίας μας με τα μεσογειακά κράτη.

Εν κατακλείδι, ήταν λάθος η αντίληψη ότι ένας ελληνικός θύλακος στην Σμύρνη, περιτριγυρισμένος από τρεις πλευρές από ένα εχθρικό κράτος, θα μπορούσε να είναι βιώσιμο. Η γεωγραφία αγνοήθηκε. Η Τουρκία, που θα είχε χάσει πολλά εδάφη μετά τον πόλεμο, δεν θα μπορούσε παρά να είναι ένα άκρως εθνικιστικό κράτος, όπου άλλωστε, είχαν επικρατήσει οι Νεότουρκοι. Μια θλιβερή διαπίστωση του συντάκτη του παρόντος είναι ότι σε κάθε περίπτωση το μέλλον του Μικρασιατικού Ελληνισμού ήταν αβέβαιο. Οι Τούρκοι και χωρίς τη Μικρασιατική Εκστρατεία και τη Συμφωνία Ανταλλαγής θα ασκούσαν την ίδια πολιτική που άσκησαν στους Κωνσταντινουπολίτες, Ιμβρίους και Τενεδιούς μετά το 1923, οδηγώντας τους στην προσφυγιά.

Οι αναγνώστες του βιβλίου του διπλωμάτη κ. Πουκαμισά θα έχουν την δυνατότητα να δουν τα γεγονότα, από μια στέρεη επιστημονική γωνία και να κρίνουν, έκαστος με τη δική του συγκρότηση, μια ιστορική περίοδο που διαμόρφωσε την εικόνα της Ευρώπης και της περιοχής μας, τουλάχιστο όσο και οι Συνθήκες της Βιέννης του 1815. Ενδεχομένως μάλιστα θα γνωρίσουν ορισμένες πτυχές της ιστορίας που δεν είναι γνωστές ευρύτερα.

Το βιβλίο του Γεωργίου Πουκαμισά «Γεωπολιτικά Διλήμματα της Ελλάδος στις αρχές του 20^{ου} αιώνα», θα παρουσιαστεί στην αίθουσα εκδηλώσεων του βιβλιοπωλείου ΙΑΝΟΣ, την Τρίτη, 15.11.2022, ώρα 18.00

Για το βιβλίο θα μιλήσουν οι: Δημήτρης Καραϊτίδης Πρόεδρος ε.τ, Δρ Σωτήρης Ριζάς Ιστορικός, Δ/ντής του Κέντρου Ερεύνης της Ιστορίας του Νεότερου Ελληνισμού της Ακαδημίας Αθηνών και Κοσμάς Χρηστίδης Ναύαρχος, επίτιμος Α/ΓΕΝ. Την εκδήλωση θα συντονίσει ο Σωτήρης Ντάλης, Αναπληρωτής Καθηγητής, Πρόεδρος του Τμήματος Μεσογειακών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αιγαίου.